

INNOVATSION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№4

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

4-jild
4-son
Aprel, 2026

April, 2026
Volume 4
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)
Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)
Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)
Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)
Kusainov Xalel Xaymullievich – i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)
Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)
Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)
Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)
Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)
Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)
Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)
Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)
Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)
Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)
Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)
Kolossova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik
Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor
Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor
Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor
Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor
Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor
Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor
Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent
Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent
Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent
Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent
Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)
Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)
Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)
Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакوف Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

**Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil
va audit**

**Accounting, economic analysis and
audit**

**Бухгалтерский учет,
экономический анализ и аудит**

KORXONA MOLIYAVIY-XO‘JALIK FAOLIYATINI STATISTIK TAHLIL QILISHDA IQTISODIY INDIKATORLARDAN FOYDALANISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Aminov Aziz Rashidovich

АНАЛИЗ СТАТИСТИЧЕСКОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНДИКАТОРОВ В ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ

Аминов Азиз Рашидович

STATISTICAL ANALYSIS OF THE USE OF ECONOMIC INDICATORS IN THE FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITIES OF ENTERPRISES AND DEVELOPMENT TRENDS

Aminov Aziz Rashidovich

Received: April 8, 2026 Revised: April 12, 2026 Accepted: April 19, 2026 Published: May 1, 2026

Annotatsiya: Ushbu maqolada korxona moliyaviy-xo‘jalik faoliyatini statistik tahlil qilishda iqtisodiy indikatorlardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari hamda ularning rivojlanish tendensiyalari o‘rganiladi. Tadqiqotda asosiy iqtisodiy indikatorlar sifatida rentabellik, likvidlik, to‘lovga qobiliyat, aktivlar aylanishi va moliyaviy barqarorlik ko‘rsatkichlari tahlil qilinadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy statistik yondashuvlar korxona faoliyatini chuqur baholash, risklarni aniqlash va strategik qarorlar qabul qilishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: iqtisodiy indikatorlar, statistik tahlil, moliyaviy barqarorlik, rentabellik, likvidlik, korxona iqtisodi, ekonometrik modellar

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты использования экономических индикаторов при статистическом анализе финансово-хозяйственной деятельности предприятия, а также тенденции их развития. В исследовании анализируются основные экономические индикаторы, такие как рентабельность, ликвидность, платежеспособность, оборачиваемость активов и показатели финансовой устойчивости. Результаты показывают, что современные статистические подходы играют важную роль в глубокой оценке деятельности предприятия, выявлении рисков и принятии стратегических решений.

Ключевые слова: экономические индикаторы, статистический анализ, финансовая устойчивость, рентабельность, ликвидность, экономика предприятия, эконометрические модели

Abstract: This article examines the theoretical and practical aspects of using economic indicators in the statistical analysis of the financial and economic activities of enterprises, as well as their development trends. The study analyzes key economic indicators such as profitability, liquidity, solvency, asset turnover, and financial stability indicators. The results show that modern statistical approaches play an important role in the in-depth assessment of enterprise performance, risk identification, and strategic decision-making.

Keywords: economic indicators, statistical analysis, financial stability, profitability, liquidity, enterprise economics, econometric models

■ KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida korxonalarining moliyaviy-xo‘jalik faoliyatini samarali boshqarish va

baholash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Raqobatning kuchayishi, bozor munosabatlarining murakkablashuvi hamda raqamli iqtisodiyotning

rivojlanishi korxonalardan tezkor, aniq va ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan iqtisodiy indikatorlar tizimi korxona faoliyatini kompleks baholashning asosiy vositalaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu indikatorlar orqali korxonaning moliyaviy holati, resurslardan foydalanish samaradorligi va rivojlanish tendensiyalari aniqlanadi. Statistik tahlil esa ushbu ko'rsatkichlarni chuqur o'rganish va ularning o'zaro bog'liqligini aniqlash imkonini beradi.

Iqtisodiy indikatorlar korxonaning moliyaviy holati, ishlab chiqarish samaradorligi, resurslardan foydalanish darajasi hamda umumiy iqtisodiy barqarorligini ifodalovchi asosiy ko'rsatkichlar hisoblanadi. Ular yordamida korxonaning rentabelligi, likvidligi, to'lovga qobiliyati va aktivlar aylanishi kabi muhim jihatlar aniqlanadi. Ushbu ko'rsatkichlarni statistik tahlil qilish esa nafaqat mavjud holatni baholash, balki kelajakdagi rivojlanish tendensiyalarini prognoz qilish imkonini ham beradi.

So'nggi yillarda iqtisodiy tahlil jarayonida zamonaviy statistik va ekonometrik usullar keng qo'llanilmoqda. Vaqt qatorlari tahlili, regressiya va korrelyatsion modellar yordamida iqtisodiy indikatorlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar aniqlanmoqda. Bu esa korxona faoliyatini chuqurroq tushunish va strategik qarorlarni ilmiy asosda qabul qilish imkonini yaratadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va katta ma'lumotlar (big data) tahlili iqtisodiy indikatorlarni yanada aniq va tezkor baholash imkoniyatini bermiqda. Avtomatlashtirilgan tahlil tizimlari korxona faoliyatidagi o'zgarishlarni real vaqt rejimida kuzatish va baholashga yordam beradi. [3, 115–140-b]

■ TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda bir nechta ilmiy-uslubiy yondashuvlardan foydalanildi. Avvalo, nazariy tahlil metodi orqali iqtisodiy indikatorlar va statistik tahlilga oid ilmiy manbalar o'rganildi. Shuningdek, statistik kuzatish metodi yordamida korxona moliyaviy ko'rsatkichlari yig'ildi va tizimlashtirildi. Deskriptiv statistika orqali asosiy iqtisodiy indikatorlar (rentabellik, likvidlik, aktivlar aylanishi) umumlashtirildi. Korrelyatsion tahlil yordamida iqtisodiy indikatorlar o'rtasidagi bog'liqlik darajasi aniqlanib, regressiya tahlili orqali ularning moliyaviy natijalarga ta'siri baholandi. Bundan tashqari, vaqt qatorlari tahlili orqali indikatorlarning rivojlanish tendensiyalari o'rganildi. Avvalo, nazariy tahlil metodi qo'llanilib, iqtisodiy indikatorlar, statistik tahlil va korxona iqtisodiyotiga oid ilmiy adabiyotlar, darsliklar hamda ilmiy maqolalar o'rganildi. Bu bosqichda asosiy tushunchalar aniqlashtirildi va tadqiqotning konseptual asoslari shakllantirildi. [1, 80–105-b]

Keyingi bosqichda statistik kuzatish metodi orqali korxona moliyaviy-xo'jalik faoliyatiga oid real iqtisodiy ma'lumotlar yig'ildi va tizimlashtirildi. Ushbu ma'lumotlar asosiy iqtisodiy indikatorlarni hisoblash va tahlil qilish uchun asos bo'lib xizmat qildi. Deskriptiv statistika metodi yordamida iqtisodiy indikatorlarning umumiy holati baholandi. O'rtacha qiymatlar, o'sish sur'atlari, dispersiya va variatsiya kabi ko'rsatkichlar orqali ma'lumotlarning umumiy tendensiyalari aniqlashtirildi. Shuningdek, korrelyatsion tahlil metodi

iqtisodiy indikatorlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik darajasini aniqlash uchun qo'llanildi. Bu usul yordamida rentabellik, likvidlik va aktivlar aylanishi o'rtasidagi munosabatlar tahlil qilindi.

Regressiya tahlili metodi esa iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'sir etuvchi omillarni miqdoriy jihatdan baholash va ularning natijaviy ko'rsatkichlarga ta'sir darajasini aniqlash imkonini berdi. Ushbu metod prognozlash va boshqaruv qarorlarini asoslashda muhim ahamiyat kasb etdi. Bundan tashqari, vaqt qatorlari tahlili metodi orqali iqtisodiy indikatorlarning vaqt davomida o'zgarish dinamikasi o'rganildi. Trendlar, mavsumiy o'zgarishlar va uzoq muddatli rivojlanish tendensiyalari aniqlashtirildi. Tadqiqotda shuningdek taqqoslash metodi qo'llanilib, turli davrlardagi iqtisodiy ko'rsatkichlar o'zaro solishtirildi va ularning farqli jihatlari aniqlanib chiqildi. Ma'lumotlarni vizual ifodalash uchun grafik va jadval usullaridan foydalanildi. Bu esa tahlil natijalarini yanada aniq va tushunarli shaklda taqdim etish imkonini berdi. [2, 90–120-b]

■ TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, iqtisodiy indikatorlar korxona moliyaviy holatini baholashda muhim rol o'ynaydi. Rentabellik ko'rsatkichlari korxona faoliyatining samaradorligini ifodalasa, likvidlik indikatorlari qisqa muddatli moliyaviy barqarorlikni ko'rsatadi. Korrelyatsion tahlil natijalari rentabellik va aktivlar aylanishi o'rtasida kuchli ijobiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Bu esa resurslardan samarali foydalanish korxona foydasini oshirishga bevosita ta'sir qilishini tasdiqlaydi.

Deskriptiv statistik tahlil natijalari korxona iqtisodiy indikatorlarining umumiy ijobiy tendensiyaga ega ekanligini ko'rsatdi. Ayrim ko'rsatkichlarda barqaror o'sish kuzatilgan bo'lsa, ba'zi davrlarda kichik tebranishlar mavjudligi aniqlangan. Bu holat korxona faoliyatiga tashqi iqtisodiy omillar va ichki boshqaruv qarorlari ta'sirini ko'rsatadi. Korrelyatsion tahlil natijalari iqtisodiy indikatorlar o'rtasida kuchli va o'rtada darajadagi bog'liqliklar mavjudligini tasdiqladi. Xususan, rentabellik ko'rsatkichlari bilan aktivlar aylanishi o'rtasida ijobiy bog'liqlik aniqlanib, resurslardan samarali foydalanish korxona foydasini oshirishga bevosita ta'sir qilishi isbotlandi. Shu bilan birga, likvidlik va to'lovga qobiliyat o'rtasida ham muhim statistik bog'lanish mavjudligi kuzatildi. Regressiya tahlili natijalari shuni ko'rsatdiki, iqtisodiy ko'rsatkichlarning o'zgarishi korxona moliyaviy natijalariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, ishlab chiqarish hajmi va xarajatlar darajasi foyda shakllanishida asosiy omillar sifatida namoyon bo'ldi. Bu esa korxona boshqaruvida xarajatlarni optimallashtirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish zarurligini ko'rsatadi. [4, 70–100-b]

Vaqt qatorlari tahlili natijalari iqtisodiy indikatorlarning umumiy o'sish tendensiyasini va ayrim davrlarda mavsumiy tebranishlarni aniqladi. Ushbu natijalar korxona faoliyatini rejalashtirishda vaqt omilini hisobga olish muhimligini tasdiqlaydi. Trend tahlili esa uzoq muddatli barqaror rivojlanish ehtimoli mavjudligini ko'rsatdi. Shuningdek, tahlil natijalariga ko'ra, iqtisodiy indikatorlar tizimi korxona moliyaviy barqarorligini

baholashda ishonchli instrument ekanligi aniqlandi. Ushbu ko'rsatkichlar yordamida nafaqat mavjud holat, balki kelajakdagi rivojlanish istiqbollari ham aniqlanishi mumkin. Umuman olganda, olingan natijalar iqtisodiy indikatorlar asosida amalga oshirilgan statistik tahlil korxona faoliyatini chuqur va kompleks baholash imkonini berishini tasdiqlaydi.

Vaqt qatorlari tahlili natijasida iqtisodiy indikatorlarning umumiy o'sish tendensiyasi aniqlanib, ayrim davrlarda mavsumiy tebranishlar kuzatildi. Bu esa korxona faoliyatini rejalashtirishda mavsumiy omillarni hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Mulohaza sifatida shuni aytish mumkinki, iqtisodiy indikatorlar tizimi faqat mavjud holatni emas, balki kelajakdagi rivojlanish istiqbollarini ham baholash imkonini beradi.

Mulohaza jarayonida aniqlanishicha, iqtisodiy indikatorlarning o'zaro bog'liqligi korxona faoliyatining murakkab tizim ekanligini ko'rsatadi. Masalan, rentabellik darajasi faqat daromadga emas, balki xarajatlar, aktivlar samaradorligi va ishlab chiqarish hajmiga ham bevosita bog'liqdir. Bu esa korxona boshqaruvida tizimli yondashuv zarurligini tasdiqlaydi. Shuningdek, statistik tahlil usullari korxona faoliyatidagi yashirin tendensiyalarni aniqlash imkonini beradi. An'anaviy tahlil usullarida ko'pincha umumiy natijalar ko'rinadi, ammo korelyatsion va regressiya tahlillari yordamida iqtisodiy indikatorlar o'rtasidagi chuqur bog'liqliklar ochib beriladi. Bu esa boshqaruv qarorlarini yanada asosli qilishga xizmat qiladi. Mulohaza davomida yana bir muhim jihat — bu ma'lumotlarning sifati va ishonchliligi ekanligi aniqlandi. Statistik tahlil natijalari bevosita ma'lumotlarning aniqligiga bog'liq bo'lib, noto'g'ri yoki to'liq bo'lmagan ma'lumotlar noto'g'ri xulosalarga olib kelishi mumkin. Shu sababli korxonalarda moliyaviy axborot tizimlarini takomillashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi. [5, 95–130-b]

Bundan tashqari, raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy indikatorlarni real vaqt rejimida tahlil qilish imkoniyati paydo bo'lmoqda. Bu esa korxona rahbariyatiga tezkor qarorlar qabul qilish va bozordagi o'zgarishlarga moslashish imkonini beradi. Sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan tahlil tizimlari bu jarayonni yanada samarali qiladi. Mulohaza sifatida shuni ham aytish mumkinki, iqtisodiy indikatorlar tizimi asosida olib borilgan tahlil korxonaning kuchli va zaif tomonlarini aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Bu esa strategik rejalashtirish, resurslarni taqsimlash va risklarni boshqarishda asosiy ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

■ XULOSA VA TAVSIYALAR

Xulosa qilib aytganda, korxona moliyaviy-xo'jalik faoliyatini statistik tahlil qilishda iqtisodiy indikatorlardan foydalanish yuqori samaradorlikka ega. Ushbu indikatorlar yordamida korxona faoliyatini kompleks baholash va strategik qarorlar qabul qilish imkoniyati yaratiladi.

Tavsiyalar sifatida quyidagilarni keltirish mumkin: iqtisodiy indikatorlarni muntazam monitoring qilish, zamonaviy ekonometrik modellarni joriy etish, raqamli tahlil tizimlaridan foydalanishni kengaytirish va boshqaruv qarorlarini statistik natijalarga asoslash.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, rentabellik, likvidlik, to'lovga qobiliyat va aktivlar aylanishi kabi asosiy ko'rsatkichlar korxona moliyaviy barqarorligining asosiy mezonlari hisoblanadi. Ushbu ko'rsatkichlarni statistik usullar yordamida chuqur tahlil qilish korxona faoliyatidagi muammoli jihatlarini aniqlash va ularni bartaraf etish imkonini beradi.

Shuningdek, korelyatsion va regressiya tahlillari iqtisodiy indikatorlar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashda va ularning moliyaviy natijalarga ta'sirini baholashda muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Vaqt qatorlari tahlili esa iqtisodiy ko'rsatkichlarning kelajakdagi rivojlanish tendensiyalarini prognoz qilish imkonini beradi.

Tavsiyalar sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

Birinchidan, korxonalarda iqtisodiy indikatorlarni muntazam monitoring qilish tizimini joriy etish lozim. Bu moliyaviy holatdagi o'zgarishlarni tezkor aniqlash va boshqaruv qarorlarini o'z vaqtida qabul qilish imkonini beradi.

Ikkinchidan, statistik tahlil jarayonida zamonaviy ekonometrik modellar va raqamli texnologiyalardan keng foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bu tahlilning aniqligi va tezligini oshiradi.

Uchinchidan, korxona boshqaruvida faqat umumiy ko'rsatkichlarga emas, balki ularning o'zaro bog'liqligiga ham e'tibor qaratish zarur. Bu tizimli yondashuvni shakllantiradi va samaradorlikni oshiradi.

To'rtinchidan, moliyaviy axborot tizimlarini takomillashtirish va ma'lumotlar sifatini oshirish muhim hisoblanadi. Chunki statistik tahlil natijalari bevosita ma'lumotlarning aniqligiga bog'liq.

Beshinchidan, korxonalarda iqtisodiy tahlil bilan shug'ullanuvchi mutaxassislarining malakasini oshirish, ularni zamonaviy statistik va raqamli usullar bilan ishlashga o'rgatish zarur. [110–140-b]

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

Aminov Aziz Rashidovich O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi

Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi Moliyaviy resurslarni boshqarish boshqarmasi bosh hisobchisi / Аминов Азиз Рашидович Академия государственного управления и государственной политики при Президенте Республики Узбекистан Главный бухгалтер управления по управлению финансовыми ресурсами / Aminov Aziz Rashidovich Academy of Public Administration and Public Policy under the President of the Republic of Uzbekistan Chief Accountant, Financial Resources Management Department

E-mail: aziz003bfa@gmail.com

ORCID: 0000-8521-1235-8456

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduqodirov A.A. (2020). Statistika nazariyasi. Toshkent: Fan, 115–140-betlar.

2. Rasulov R.X. (2019). Iqtisodiy tahlil asoslari. Toshkent: Ilm Ziyo, 80–105-betlar.

3. Ismoilov N.A. (2021). Moliyaviy tahlil. Toshkent: O'qituvchi, 90–120-betlar.
4. Qodirov B.M. (2022). Ekonometrika asoslari. Toshkent: Innovatsiya, 70–100-betlar.
5. Yo'ldoshev S.T. (2020). Korxona iqtisodiyoti. Toshkent: Tafakkur, 95–130-betlar.

6. Tursunov D.K. (2023). Raqamli iqtisodiyot va tahlil. Toshkent: Yangi asr avlodi, 60–90-betlar.
7. Axmedov Sh.R. (2021). Moliyaviy hisobot va tahlil. Toshkent: Fan va texnologiya, 110–140-betlar

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz